*І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...*
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 149. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 9-го СЕРПНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 9, 1961 No. 149. VOL. LXVIII.

ЗДА ЗАПОВІДАЮТЬ $20 БІЛЬЙОНІВ ДОПОМОГИ КРАЇНАМ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

ЦІ ІНВЕСТИЦІЇ ПОВИННІ БУТИ СКЛАДЕНІ В НАЙБЛИЖЧИХ 10-ох РОКАХ

Пунта дель Есте, Уругвай. — Секретар скарбу Даглес Діллон, промовляючи на Міжамериканській Економічній і Соціяльній Конференції, розгорнув широкий плян допомоги латинсько - американським державам і заявив, що впродовж найближчих 10-ох років оцей Союз Поступу в Латинській Америці коштуватиме $20 більйонів, які скласти мусять не-комуністичні країни на інвестиції, щоб розбудувати економіку в країнах Середньої і Південної Америки. Діллон одночасно обіцяв, що ЗДА братимуть участь в цих довготермінових, бо аж 50-річних позиках, які будуть дуже низько опроцентовані, або взагалі будуть безвідсоткові. Крім цієї позичкової допомоги Діллон обіцяв, що ЗДА готові є приєднатися до міжнародного порозуміння в справах стабільности цін на каву, яка є головним експортом із деяких латино - американських держав. Кава становить одну третю всього експорту з тих держав, а ЗДА є головним консументом кави. Під час другого дня нарад Конференції промовляли ще президент Розвиткового Банку Феліпе Геррера і директор Економіч. Комітету в Справах Латинської Америки при Об'єднаних Націях д-р Равль Пребіш. Вони домагалися економічного об'єднання держав Латинської Америки. Секретар скарбу Діллон казав, що латинські держави Америки мусять перевести в себе соціяльні реформи, бо без того не є можлива здорова економіка, якої не зможе підтримати допомога з-за кордону. Він сказав, що в найближчих десятьох роках треба буде вкласти в латиноамериканські держави $20 більйонів інвестицій, які в більшості повинні прийти з публічних фондів. Ці інвестиції повинні вкласти ЗДА, вільна Европа, Японія і міжнародні фінансові установи. На думку Діллона розвиток Південної Америки залежить головним чином від того, як співпрацюватимуть в цій справі самі латинські країни. Після закінчення промови Діллона зірвалися оваційні оплески всіх присутніх міністрів закордонних справ. Кубинський представник міністер промисловості Ернесто Гевара сидів третій від Діллона; він відмовився зайняти становище до промови американського міністра скарбу. Діллон казав, що ЗДА підтримують всякі революції, але ми прямуємо до того, щоб ті революції виходили на добро даного народу. Діллон заявив, що він вірить в те, що прийде до порозуміння в справі кави, і що до нього мають належати не тільки ті країни, які продукують каву, але і ті, що її купують. ЗДА купують 53% світової продукції кави, і вони є готові підписати умову про те, щоб були стабільні ціни на каву, щоб країни - продуценти не переходили криз внаслідок цього, що ціни на каву обнижуються. Діллон заявив, що ЗДА інтервеніюють в країнах, що належать до Европейського Спільного Ринку, щоб зліквідувати ті митні обмеження, які цей Ринок накладає на імпорт із інших держав. Діллон домагався, [illegible] канських країн були притягнені до розбудови економік, бо тільки тоді держави Середущої і Південної Америки зможуть належно використати фінансову допомогу з-за кордону. На думку американського секретаря скарбу латино - американські держави повинні перевести в себе реформу податкової системи, і повинні зменшити видатки на військові цілі. Треба зорганізувати окремий комітет фахівців, які займалися б проблемою розвитку економіки.

ЧЕСТЕР БОВЛС ВІДВІДАВ ТИТА

Державний підсекретар ЗДА Честер Бовлс відвідав, вертаючись із своєї поїздки по Африці, також югославського президента Тіта. Зустріч відбулася в резиденції Тіта у Бріоні. Темою розмов були актуальні міжнароднополітичні питання.

27 американських сателітів кружляють довкола Землі; совєтський один

Вашингтон. — Юнайтед Пресс Інтернешенел порівнює випущене число американських і совєтських штучних сателітів: Досі ЗДА випустили або пробували випустити 46 сателітів; СССР — 15. 27 американських сателітів кружляють довкола Землі, а совєтський тільки один. Довкола Сонця кружляють 2 американські і стільки ж совєтських сателітів. 11 американських сателітів передають на Землю відомості; совєтський жадний. Сюди ще не враховується сателіта „Майдаса", бо це оборонна таємниця. СССР має одну ракету довкола Місяця, ЗДА не мають. ЗДА вислали двох людей в підорбітні лети, СССР нікого; СССР вислав двох людей в орбіту Землі, ЗДА ні. СССР „здобув" із космічних просторів 4 кабіни, а ЗДА 6.

ЗДА й СССР встановлять летунську комунікацію між Ню Йорком і Москвою

Вашингтон. — З'єдинені Держави Америки і Совєтський Союз погодилися встановити безпосередню летунську [illegible] і Москвою. Досягнуто цього порозуміння на спеціяльній конференції між представниками державного департаменту ЗДА і міністерства закордонних справ СССР, що відбувається тепер у Вашингтоні. Подробиці цієї домови будуть опубліковані згодом, бо переговори ще продовжуються і совєтський уряд хоче, щоб кінцевий комунікат був оголошений одночасно в совєтській і в американській пресі. Про досягнення засадничого порозуміння в цій справі сповістив представник державного департаменту ЗДА, повідомляючи водночас, що формальний договір буде [illegible] летунський зв'язок на базі взаємности американська летунська компанія „Пан Амерікен Ворлд Айрвейс" і совєтська державна летунська лінія „Аерофлот". Пасажирська комунікація буде відбуватися з допомогою джетових літаків і почнеться щойно весною 1962-го року. Переговори в цій справі були започатковані ще в 1958-му році. Відстань між Ню Йорком і Москвою виносить 5.000 миль і її відбуватимуть пасажирські джети без зупинки по дорозі.

Робітнича організація проти проводу Американського Лікарського Товариства

Ню Йорк. — Стейтова робітнича організація Американська Федерація Праці — Конгрес Індустріяльних Організацій закликає перевести опитування серед лікарів, членів Американського Лікарського Товариства, бо твердить, що це тільки провід Лікарського Товариства виступає проти медичної допомоги старшим особам в рямках соціяльного забезпечення, а більшість лікарів не є проти цього проєкту. АФП-КІО вислали 50.000 листів до політичних референтів своїх відділів, до всіх конґресменів із ню йоркського стейту і до обидвох сенаторів та до секретаря здоров'я, виховання і добродійности Абрагама А. Рібікоффа, в яких заявляється, що провід Лікарського Товариства завжди виступав проти того всього, що зв'язане з соціяльним забезпеченням. Але більшість лікарів у ЗДА має зрозуміння для потреб робітництва, — твердять представники робітничої організації.

ПОМЕР МИКОЛА ТРОЯНОВСЬКИЙ, СЕКРЕТАР 87 ВІДДІЛУ УНС

Микола Трояновський, довголітній член УНСоюзу та секретар Відділу ч. 87 у Ланкестері, Н. Й., помер 19 липня на 64-му році життя. Покійний походив з Колошного, пов. Сянік. Молодим хлопцем приїхав до ЗДА та скоро став членом УНСоюзу. Впродовж довгих років виконував обов'язки секретаря місцевого Відділу та був делеґатом на декількох конвенціях УНСоюзу. Осиротив дружину Анну та сина Івана, який перебрав по батькові виконування обов'язків секретаря Відділу.

Совєтський шпигун д-р Соблен засуджений на досмертну в'язницю

Ню Йорк. — Федеральний суддя Вілліям Б. Герлендс 7-го серпня визначив совєтському шпигунові 61-річному д-рові Робертові А. Собленові кару досмертної в'язниці. Перед визначенням цієї кари суддя Герлендс заявив, що не бере до уваги тієї обставини, що засуджений суддями присяжними д-р Соблен є важко хворий на недугу лімфатичної левкемії і має перед собою не цілий рік життя. Суддя сказав: „Шпигун є завжди шпигуном, без огляду на стан здоров'я". Гостра кара за злочин шпигунства, казав суддя, є обґрунтована тим, що шпигун — це „масовий вбивник" населення. Брат д-ра Соблена Собел вже кілька років відбуває тюремну кару за шпигунство під час війни. Він признався до злочину і дістав меншу кару. Він свідчив і проти свого брата д-ра Соблена, який заперечував шпигунську активність.

Проф. д-р Юрій А. Русов помер в Канаді

Монтреал, Канада. — Минулої середи, 2-го серпня ц.р. увечері, помер несподівано, зайнятий своєю науковою працею в державній канадійській біологічній станції в Монро в ділянці іхтіології, відомий український вчений і діяч проф. д-р Юрій А. Русов, проживши 66 років. Юрій Русов народився в Харкові в 1895 році. Його батьки: Олександер Русов, професор Київської політехніки, відомий культурно-просвітній діяч, та Софія Русова, організаторка українського жіночого руху. Середню освіту здобув Ю. Русов у Петербурзі і Києві, а високу освіту в Київському університеті. Під час революції в 1917-му році був, разом з також уже покійним В. Шульгиним, делеґатом в Центральній Раді, заступаючи в ній київську студентську громаду. За гетьмана був доцентом зоології та іхтіології на університеті в Кам'янці Подільському. Під час війни ніс санітарну службу при Українській Армії. Вийшовши, після програної війни, на еміґрацію, здобув докторат філософії в Віденському університеті, працюючи науково на університетах в Чехословаччині і Румунії, розгортав широку громадську і публіцистичну активність, яку продовжував у важких обставинах другої світової війни, опинившись в Берліні та очоливши там Гетьманську громаду. Після війни був одним з перших скитальців, що переїхали на американський континент, міґрувавши до Канади в 19.. му році. Працював по своєму фаху та в своїй ділянці в Монтреальському університеті, продовжуючи рівночасно свою громадську і публіцистичну активність. В роках 19..-49 був редактором „Робітника", гетьманського органу в Канаді. Ряд його наукових праць надрукували французькі й англійські журнали в Канаді. Був дійсним членом Наукового Товариства ім. Шевченка. Залишив дружину, відому письменницю і діячку Наталію Русову.

ЗАХІДНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ В ПАРИЖІ СКІНЧИЛАСЬ ЗГОДОЮ В УСІХ ТОЧКАХ

Париж. — Триденна конференція міністрів закордонних справ ЗДА, Англії, Франції і Західньої Німеччини скінчилась в минулий понеділок повною згодою щодо дальшої політики і тактики в справах Німеччини й Берліну, при чому рішено, що хоч принципово західні великодержави не проти нових переговорів з Совєтами, проте вони самі не будуть виступати з їх ініціятивою та не будуть пропонувати Хрущову часу і місця нової конференції. Західні міністри погодились, що такі нові переговори не можуть прийти скорше, як після виборів у Західній Німеччині, що відбудуться у вересні ц.р., та після 22-го конґресу Компартії Совєтського Союзу, що відбудеться в жовтні ц.р. Західньо-німецький міністер закордонних справ Гайнріх фон Брентано виїхав в понеділок вполудне до Бонну, після чого державний секретар Дін Раск, англійський міністер закордонних справ Лорд Гюм і французький міністер Моріс Кув де Мурвіль нараджувались ще над справами Ляосу, Конґа, атомової конференції в Женеві та ситуації в Об'єднаних Націях. Дін Раск мав призначену окрему нараду з президентом Шарлем де Голем, на якій напевне буде мова про французько-туніський конфлікт в справі Бізерти. У вівторок 8 ц. м. Дін Раск мав від'їхати з Парижу до Італії, щоб побачитись з західньо-німецьким канцлером Конрадом Аденауером, який перебуває на феріях в північній Італії, та почути від італійських прем'єра і міністра закордонних справ їх враження з нарад з Хрущовим. Остання промова Хрущова не внесла нічого сутнього і нового в ситуацію і не змінила в нічому становище Заходу.

Прем'єр Індії Неру поїде до Белграду і Москви, потім до Вашинґтону

Ню Делі. — Індійський прем'єр Джавагарлал Неру поїде до столиці Югославії на з'їзд „нейтралістів", що почнеться там 1 вересня ц. р. Зараз потім він подасться до Москви, а в першій половині листопада ц. р. приїде до Вашинґтону. Тепер у столиці Індії перебуває заступник державного секретаря Чарльз Бовлс, який має там добрі зв'язки і ім'я приятель Індії, з часу свого перебування в Індії, як амбасадор ЗДА. Бовлес — читаємо в газетах — намагається переконати керівні індійські кола, що теперішній політичний наступ Мо[illegible] гроз загального совєтського імперіялізму і що тому Індія повинна в цій справі солідаризуватись з становищем Заходу. На пресовій конференції Бовлс рішуче заперечив, наче б признання Америкою транспорту зброї для Пакістані було доказом, що ЗДА підтримують аґресивні заміри Пакістану супроти Індії. ЗДА — заявив Бовлс — готові виступити в обороні Індії проти всякої аґресії, з чийого боку вона не прийшла б. Бовлс пригадав, що ЗДА дали до цього часу Індії кругло $4 більйони економічної допомоги і тому було б глупотою думати, що ЗДА підтримують будь-чиї аґресивні заміри проти Індії. Від понеділка 7 серпня ц. р. відбувається в Ню [illegible] Азії, на якому Чарльз Бовлс обмірковує з ними всі актуальні місцеві проблеми.

У Конґо знову зросли шанси замирення між розсвареними провінціями

Леопольвіль. — Одноголосне затвердження нового конґолійського центрального уряду обома палатами конґолійського парляменту було великим ударом для сецесіоністичних ватажків — правого Мойсе Чомбе з провінції Катанґи і лівого Антуана Ґізенґи з провінції Орієнталь, бо стало ясно, що ні один з них не має рішального впливу на більшість послів і сенаторів. Негайне визнання нового уряду Сирілі Адулі місією Об'єднаних Націй ще більше дало морального авторитету тому урядові, тим більше, коли шеф місії ОН в Конґо заявив, що війська ОН не будуть втручатись у спробу центрального уряду силою приборкати сецесіоністичні рухи. Мойсе Чомбе і Антуан Ґізенґа, хоч взаємно смертельні вороги, однаково зрозуміли некорисний для них зворот у розвитку подій і негайно виявили примирливі заміри. Мойсе Чомбе заявив, що „негайно" пришле до парляменту послів і сенаторів з Катанґи, які дотепер бойкотували сесію, та що він готов переговорити ситуацію з новим прем'єром Адулею. А Антуан Ґізенґа, що йому запропонувано пост віце-прем'єра в уряді Адулі, заповів, що прибуде в наступному тежні до Леопольдвілю для переговорів. Антуан Ґізенґа називав себе до цього часу „леґальним прем'єром" цілого Конґа і користувався в цьому підтримкою збоку совєтського бльоку. Речник його уряду заявив, що уряд Ґізенґи розОрієнталь визнає цілість Конґа з центральним урядом Адулі.

Помер бельгійський кардинал-примас

Брюссель. — В минулу неділю помер у столиці Бельгії у віці 87 років кардинал Жозеф Ернест ван Рей, єдиний бельґієць в Колеґії кардиналів. Це вже третій кардинал помер впродовж вісьмох днів: тиждень тому помер у Римі державний секретар Ватикану кардинал Тардіні, а в 4 дні потім кардинал Ніколя Каналі, посадник Ватикану. Ще на три дні перед своєю смертю кард. Рей виголосив проповідь до нововисвячених бельгійських духовників. Число кардиналів впало до 81.

„Тризуб" — чемпіон футболу ЗДА одержить Чашу УНСоюзу

Український Народний Союз завжди присвячував найбільше уваги нашій молоді, яка є нашою будучністю, вирішив належно відзначити великий осяг футбольної дружини „Тризуб" з Филаделфії. В неділю 13 серпня влаштовує УНСоюз спеціяльний „День Українських Чемпіонів", в якому почесними гостями на „Союзівці" будуть змагуни та представники Управи Українського Спортового Осередка „Тризуб" з Филаделфії.

Ця неділя, присвячена на відзначення здобутого українським клюбом чемпіонату футболу ЗДА буде проходити на „Союзівці" під знаком переможного „Тризуба". Рано, як і кожної неділі, на „Союзівці" буде відправлена Служба Божа, на якій вже будуть присутні гості з Филаделфії. Після обіду, о год. 3 по полудні відбудеться церемонія вручення представникам „Тризуба" Чаші Українського Народного Союзу. Її вручатиме від УНСоюзу нашим чемпіонам головний предсідник УНС Йосип Лисогір. Після вечері, о. год. 8 відбудеться висвітлення фільму із фінальних змагань „Тризуба" за Чашу ЗДА. Вкінці вечері буде ще одна нагода зустрінути наших футбольних чемпіонів на забаві, яка почнеться негайно після висвітлення фільму.

ХРУЩОВ ЗАПОВІДАЄ ПЕРЕСУНЕННЯ ВІЙСЬК НА ЗАХІД І ЗАКЛИКАЄ ДО ПЕРЕГОВОРІВ

Москва. — Нікіта Хрущов виголосив в минулий понеділок 7-го серпня через радіотелевізійну совєтську сіть велику промову, в якій повністю підтримав свої вимоги щодо підписання мирового договору з двома Німеччинами й зліквідування західніх гарнізонів в Західньому Берліні та водночас звернувся з закликом до ЗДА, Англії і Франції „чесно стрінутись за круглим конференційним столом, не створювати воєнної психози, очистити атмосферу та полягати на розумі, а не на силі атомової зброї". На вступі Хрущов прославляв астронавта Германа Степановича Тітова, нового совєтського астронавта, з його летом довкола Землі та висловив признання і подяку всім ученим, техникам і робітникам, що причинились до того діла. Він заповів, що велике святкування відбудеться після приїзду Тітова до Москви. Далі Хрущов говорив про здогадні успіхи останньої совєтської семирічки. Він вичисляв статистичні дані щодо продукції в різних ділянках промислу і твердив, що за перших два і пів року останньої семирічки осягнено більше, як за всю п'ятирічку з рр. 1951-1955. У дальшій частині він широко говорив про успіхи сільського господарства в СССР, при чому окремий уступ присвятив сільсько - господарським зборам в Україні. Він пригадав, що на січневому пленарному засіданні партійного ЦК він [illegible] долики в сільському господарстві. „Керівні урядовці України витягли правильні висновки, у згоді з партійними принципами, з того критицизму, зреформували свої ряди та змобілізували матеріяльні і духові сили народу". Хрущов ствердив, що в Україні осягнено „великі успіхи в поширенні сільського господарства. На 5 серпня ц. р. колгоспи і радгоспи в Україні і продали державі 552 мільйони пудів зерна, здебільша пшениці. А в попередньому році продано тільки 359 мільйонів пудів зерна". Наступний уступ промови Хрущова присвячений цілинним землям, при чому Хрущов звернувся з закликом спеціяльно до Російської ФССР, УССР і Кавказу, щоб вони зайнялись дальшим „освоюванням" цілинних земель. Нав'язуючи до успіхів семирічки, Хрущов знову твердив, що совєтська продукція „наздоганяє" американську та що совєтська господарська система вже ніби доказала свою вищість не тільки теоретично, але й практично над капіталістичною системою. Хрущов покликався на західні голоси, які перестерігають проти леґковаження економічних осягів СССР. Вся дальша частина промови Хрущова присвячена вже закордонній полівиці: оскаржування Заходу в „імперіялістичних і аґресивних замірах, у приготовлюванні третьої світової війни та в створюванні воєнної психози. За винуватців того стану Хрущов вважає західніх воєнних промисловців, які ніби дбають тільки про свої грошові зиски. Хрущов хвалив през. Джана Кеннеді за його „реалізм", коли він. Кеннеді заявив на зустрічі з ним у Відні, що існуючий балянс сил Заходу і СССР повинен виключити між ними війну, — але тут же накинувся на Кеннеді за його останню промову, в якій Кеннеді заповів збільшення військового бюджету. Хрущов повторив давні арґументи щодо „конечности" мирового договору з двома Німеччинами та знову покликався на ніби „дух реваншу" Західньої Німеччини, яка приготовляє третю світову війну. Хрущов запевняв, що плян мирового договору з двома Німеччина[illegible]торіяльних ані матеріяльних користей Совєтському Союзові, що він не змінить теперішніх кордонів, що Західній Берлін не втратить свободи й теперішнього свого устрою та що свобода комунікації Західнього Берліну буде заґарантована. Але одночасно загрозив, що коли Захід не підпише того мирового договору, то зробить це сам Совєтський Союз і передасть всі суверенні права над комунікаційними шляхами Берліну східньо - німецьким комуністам. Він заповів, що з уваги на збільшене збросння Заходу — „може треба буде" пересунути совєтські дивізії над західні кордони і тут же зробив заклик до нових мирових переговорів, про що сказано вже на самому початку.

Республіка Слоневого Побережжя святкувала перші роковини незалежности

Абіджан. — Республіка Слоневого Побережжя, чи пак Побережжя Слоневої Кости, святкувала в минулу неділю дуже урочисто перші роковини своєї державности. Це колишня французька колонія, яка зберегла свою прозахідню орієнтацію і тісні господарсько-культурні та політичні взаємини з Францією. Від ЗДА прибула туди офіційна делеґація з генеральним прокуратором, Робертом Кеннеді, у проводі та з асистентом державного секретаря для африканських справ, кол. губернатором Менненом Вільямсом у почоті. Всі місцеві лідери знали, що Роберт Кеннеді є братом амереканського президента і тому придавали його приїздові велике значення. З-посеред комуністів єдиними офіційними представниками був совєтський посол з Ґвінеї та чеські комуністи — поза ними нікого з комуністичних країн не запрошено. Президент тієї муринської республіки, Фелікс Гуфует-Буані, стояв під час дефіляди поміж французьким прем'єром Мішелем Дебре і Робертом Кеннеді. Роберт Кеннеді привіз президентові Буані в дарунку від президента Кеннеді двомоторовий літак, писальний стіл та запрошення приїхати з відвідинами до Вашинґтону.

В АМЕРИЦІ

● Голова Республіканського Крайового Комітету конґресмен Вілліям Е. Міллер заявив, що президент Кеннеді повинен звільнити тих своїх дорадників, які дали йому „непрощенні" поради дозволити на невдалу нещасливу висадку на Кубі. Конґресмен Міллер каже, що ті самі дорадники знов зможуть спричинити подібне нещастя, яке сталося на Кубі 17-го квітня, тому треба б їх замінити іншими людьми.

● 7 американських астронавтів, між якими були і командор Аллен Шеперд та капітан Верджіл І. Ґріссом, заявили, що вони не були здивовані летом совєтського космонавта Тітова довкола Землі. Інформаційний офіцер проєкту „Меркурій" підполковник Джан А. Паверс заявив, що і американські астронавти зможуть у своєму часі облетіти Землю, коли прийде на це час.

● В Нюарку, Н. Дж., колишній луїзіянський неґр-невільник Гартман А. Бравн 5-го серпня відзначив 117-ті роковини з дня народження. Він народився 4-го серпня 1844 р. Пам'ятає добре громадянську війну, головним чином облогу форту Бореґарду. Він живе в домі для старців і заявив журналістам, що в своєму житті ніколи не хорував ані одного дня.

● Сенат одноголосно прийняв резолюцію, в якій висловив найбільше признання директорові Федерального Бюра Інвестиґацій Дж. Едґарові Гуверові, який вже 37 років працює на своєму становищі.

● Колишній президент Гаррі С. Труман, промовляючи на конвенції Американського Леґіону у Вічіті, Кензас, сказав, що „Хрущов є ще гірший, як Сталін". Таким самим злим політиком на Кубі є тамошній прем'єр Фідель Кастро, — казав Труман.

У СВІТІ

● Англійська мільйонерська фундація наспілку з державною субвенцією відкупила в американського мільйонера Чарльза Райтсмена з Ню Йорку образ Ґої „Князь Веллінґтон", що його Райтсмен купив на авкціоні в Лондоні за $392.000 і викликав цим порушення серед англійців. Образ виставлено в Національній Ґалерії в Лондоні, але він невеликий і не показний і тому більшість із 5.000 денних відвідувачів минає його, не звертаючи уваги.

● Голова місії Об'єднаних Націй в Конґо д-р Стюр К. Лінер заявив, що внедовзі буде зредуковане число війська ОН в Конґо, проте ще довго треба буде тримати його там для ґарантування спокою. Лінер заявив, що коли новий конґолійський уряд, затверджений парляментом, захоче збройно підкорювати собі збунтовані провінції і в цій акції прийде до збройних дій, то військо ОН не буде до цього втручатись.

● Посадник японського міста Гірошіма, що впало першою жертвою атомової бомби 6-го серпня 1945 року, рішуче спротивився, щоб японська організація для боротьби проти атомової зброї, опанована комуністами, використовувала Гірошіму і його нещастя для своїх політичних цілей. В Гірошімі, де існує організація осіб, оцілілих з тієї атомової атаки, не було й нема протиамериканської пропаґанди, а є тільки суто-гуманітарна кампанія проти атомової зброї.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25—Jersey City and Foreign Rates:: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Плебісцит в Західньому Берліні

З Парижу наспіла вістка, що тамошня конференція чотирьох західніх міністрів закордонних справ рішила перевести всенародний референдум на терені Західнього Берліну, щоб його 2.200.000 мешканців висловились, чи вони хочуть чи не хочуть зберегти надалі військовий гарнізон ЗДА, Англії і Франції, що існує там від кінця останньої війни. Думку такого плебісциту піддавав уже давно західньо - німецький канцлер Конрад Аденауер, а відкидувано її до цього часу, як один із тих засобів, які найбільше дратують Хрущова. Нема ніякого сумніву, що в Західньому Берліні, крім жмені законспірованих комуністів, нема чоловіка ні жінки, які бажалиб б собі скасування західнього гарнізону. Бо хоч тих 5.500 вояків — це з військового боку замала сила, щоб можна було нею оборонити наступ комуністів на західню частину Берліну, що є наче островом серед ворожого моря, проте це символ активної опіки Заходу над свободою того міста, це наявна гарантія, що кожна атака на Західній Берлін наче автоматично спричиняє збройний відпір збоку Заходу. І тому, коли той західній гарнізон є в очах Хрущова „провокаційним доказом окупації" Західнього Берліну трьома західніми великодержавами та „ненормальним залишком воєнного стану", то для західньоберлінських мешканців — це найкраща запорука миру, волі і безпеки.

Для ЗДА, Англії і Франції настрої західніх берлінців ніколи не були ніякою тайною і їм, властиво, потвердження тих настроїв загальним голосуванням цілком непотрібне. Але його треба для продемонстрування фактичного стану тим „сліпим і глухим" з-посеред так званих невтральних країн з їх комунофільськими лідерами, які податливі на большевицьку пропаганду та беруть аргументи Хрущова за добру монету. Вразливі надзвичайно на перебування чужих військ на їх території, азійсько - африканські країни дивляться скоса на американсько - англійсько - французький гарнізон в Західньому Берліні, даючи віру Хрущову, що це „окупація" збоку „західніх імперіялістів", при чому ті азійсько - африканські несвідомі чи й свідомі союзники совєтської закордонної політики „забувають" про існування совєтських дивізій в Польщі, Східній Німеччині й інших сателітних країнах. Формально - правний відклик західньої дипломатії до прав західніх держав на терені Берліну на основі воєнних і післявоєнних договорів з Совєтами не переконує цих невтральних країн, бо це — за совєтським аргументом — „перестарілі документи, невідповідні теперішньому часові". Тому рішено підкріпити ті документи ще одним, цілком новим, що ним був би вислід західньо - берлінського плебісциту.

Нікіта Хрущов у своїх пропагандивних виступах, як відомо, палко підтримує принцип права самовизначення народів — за винятком тих, що їх поярмили большевики. Ото ж у своїй останній ноті з минулого четверга Хрущов також рішуче відкидає становище Заходу, що з'єднання Німеччини повинно прийти на базі самовизначення німців на всій їх території. Він протиставить цій вимозі крутійський аргумент про „існуючий фактичний стан двох різних соціяльних систем в двох німецьких державах" та твердить, що з'єднання Німеччини може прийти тільки на базі „договорення між тими двома німецькими державами". Практично це зводиться до кардинальної вимоги Хрущова — перевести легалізацію східньонімецької комуністичної „держави" та затвердження поділу Німеччини „на віки". Три мільйони німців, які від кінця війни втекли із Східньої Німеччини на Захід і далі втікають по 1.000 осіб щоденно, це найяскравіший плебісцит. Коли ж цьому нищівному засудові східньо - німецького режиму масою втікачів Захід протиставить вислід референдуму у Західньому Берліні, то це безумовно буде поважний удар по забріханій комуністичній пропаганді.

Успіх, оплачений злиднями

В неділю дня 6-го серпня ц. р. Совєти добилися нового успіху в ділянці космонавтики — здобуванні космічного простору людиною. Випущений ними сателіт „Восток II" з майором Германом Тітовим пролетів яких 435.000 миль навколо Землі, окруживши її 17 разів і приземлившись успішно в ближче невизначеній області Сибіру. В порівнянні до лету Юрія Ґаґаріна з 12-го квітня ц. р., який завжди ще викликає сумніви в наукових і політичних колах світу внаслідок повного засекречення умовин, в яких він відбувався, лет Германа Тітова, не зважаючи на те, що його випущення відбулося також в таємничих обставинах і без ближчого визначення місця старту і приземлення, уже більше імовірний, бо перелет Востока II був заобсервований багато разів з різних областях земної кулі і передавані з нього повідомлення були чутні не тільки над Совєтським Союзом, але і в інших областях Землі.

Якоюсь більшою несподіванкою лет другого совєтського космонавта Германа Тітова для світу і зокрема наукових та політичних кіл ЗДА не був. Відбувався цей лет по лінії розвитку, накресленого вже не тільки „Востоком І" із Юрієм Ґаґаріним, але і в продовженні успішних летів американських космонавтів Шепарда і Ґріссома. В порівнянні до „Востока І" „Восток ІІ" не відрізнявся ні своєю вагою — 10.440 до 10.460 фунтів, ні скорістю лету — 17.750 миль на годину до 17.400 миль, що їх мав робити „Восток І" з Ґаґаріним, ні навіть потужністю ракети, з допомогою якої він був випущений — в одного і в другого — яких 800.000 фунтів. Рекордовим і новим був лет „Востока II" тільки своєю довготою і кількістю летів навколо Землі. Найважливішим його вислідом буде те, із якими наслідками другий совєтський космонавт витримав стан безтяжіння, значить, часовий стан втрати ваги в космічних просторах. Не зважаючи на все це, цей лет є не тільки чималим технологічним досягненням, але й теж подвигом людини в завойовуванні Космосу. Тому теж й увесь світ, включно із президентом ЗДА й американськими науковими колами, зустрів новий совєтський успіх словами признання.

Але ж, стверджуючи черговий совєтський ... звертають увагу ще й на другий бік медалі, на те, яким шляхом і з допомогою яких засобів був досягнутий цей успіх. Найперше бо треба підкреслити, що був уможливлений він безпощадністю тоталітарної системи, яка має змогу кинути на реалізацію такого чи іншого технологічного завдання не тільки матеріяльні засоби, але і не рахується у спробах їх здійснення із життям чи здоров'ям людей. З другого боку, для всіх уже у світі безсумнівний і той факт, що за всі свої успіхи і досягнення платить населення Совєтського Союзу, значить, поневолені Москвою народи своїми злиднями, недоїданням, браком одягу і поганими мешкальними умовинами. Під сучасну пору підсовєтські люди мусять жити пропагандою технологічних успіхів та обіцянками, що стандарт їхнього життя поправиться за... яких двадцять років. Навколо Землі летять сателіти, але громадяни СССР не мають змоги купити не раз ні стола, ні ліжка, ні відповідного одягу, ні навіть інколи голки до кравецької машини, а найбільшою нагородою для самих героїв космічних подвигів сьогодні є те, що їм признають такий же винятковий, як їхній чин, привілей користуватися трикімнатним мешканням в публічних житлових будинках...

Совєти, зчиняючи неймовірний шум коло своїх космічних успіхів і використовуючи їх, як засіб холодної війни для застрашування вільного світу чи тиску на західні великодержави в тій чи іншій політичній ситуації, применшують їх науково-технологічне значення та примушують світ трактувати ці успіхи, як пропагандивну „показуху".

І. Вален.

СПРИТНІСТЬ РУК...

Москвини часто і залюбки уживають приповідки: „Спритність рук — і жадного шахрайства". Хіба ж не „спритність" підказала Об'єднаному комітетові російських емігрантських організацій домагатися, щоб у резолюції про Тиждень Поневолених Націй був згаданий і „великий руский народ", що теж, мовляв, поневолений комуністами. І... що б то сталося, коли б американці повірили, що це „міжнародна банда комуністів" полонила найперше „руский народ", а потім скорила інші народи? Висновок зрозумілий: звільнити найперше „русский народ", а тоді той народ сам... зуміє знову зцементувати „єдиную нєдєлімую Росію".

А що тепер цементу потрібно міцнішого, ніж був він за „царя - батюшки", то про це непогано сказав колишній „главковерх" російських армій А. Керенський, коли на питання журналістів відповів: „Ліпше поганий диктатор, як різати живе тіло Росії". Отже без диктатора „живе тіло" не може втриматися вкупі.

Чи ж не зрозуміло нам тепер, чому не існує екзильного уряду „русского народу"? Бо ж екзильний уряд — це випо... відження війни, „законному" урядові, а війна може принести поділ Росії. Патріоти „єдиної неділимої" волюють мати диктаторський уряд, а би лише він утримував єдність Росії. Їх і назва СССР не турбує. Для них найбільші вороги — „сепаратисти", а по-совєтськи кажучи „буржуазні націоналісти".

Проте, не можна сказати, що московська еміграція бездіяльна. Вона згуртована в багатьох організаціях і скрізь афішується як антибольшевицька. Не хто як вона підшепнула американським протикомуністичним організаціям думку, що після скинення совєтського режиму треба було б провести плебісцит між підсовєтськими народами, нехай, мовляв, „свобідним волевиявленням" самі вирішують, чи схочуть відділятися, чи волітимуть далі бути тяглом для „матушки Росії". Тобто, ті всі ... вся московська еміграція хоче закреслити і знову починати казку про білого бичка. Оце, так зване, „непередрішенство" для неознайомлених зі справою американців видавалося таким самозрозумілим і ліберальним, що вони аж жахалися, коли чули про спротив такій настанові. Пізніше, знайомлячись із станом справи, вони починають помічати, що саме ці „старші брати" пересмикують карти.

У числі з 4-го вересня м. р. „Новоє Русскоє Слово" надрукувало статтю Н. Осіпова під назвою: „Російський велетень і західній острах". У цій войовничій статті автор виявив чимало справ, що так болять патріотів „єдиної". Варто підкреслити декілька характеристичних для тих патріотів пересмикувань у їх доказах.

Щоб довести, що комунізм Леніна та його наступників це — не московське явище, Н. Осіпов заявляє, що большевики не мають контакту з народом, хоч визнає, що на початку революції такий контакт був, але й то, мовляв, через занадто щедрі большевицькі обіцянки. Але протягом усієї статті він твердить, що „русский народ" завзято ...вся проти большевизму. ...ж і де — замовчує. Бо й ... він може подати крім ...р. - армії", провідники я... цілковито втратили історичну перспективу, намагаю... повернути „старий ре...". Щодо Гітлера, то це ... мовляв, викресав у „рус...го народу" такий патріо...м, що „влада і народ ро...и спільне діло". Недавній ...од з Будапештом автор ...ож замовчує, а епізод, що ... місце за царя Ніколая 1- ...згадує, але твердить, що ...ньому не було імперіялі...них мотивів, а просто цар ...ареві поміч подав. Словом, ...сія, запевняє автор, проти ...ропи ніколи не мала імпе...лістичних намірів, російсь...й нарід ніколи не був імпе...лістичним, „ніколи не мав ...ріння імперіялізму в націо...льній свідомості".

А далі йде найцікавіше пе...смикування: Росія велика, ...же в очах Заходу вона — ...періялістична!.. Таж годі — твердить автор — і Канада, ЗДА, і Бразилія, і дореволю...йний Китай також були ім...еріялістичні. І подає ось та...ий вияв сутности російської ...торії: „Внутрішня колоніза...ія та імперіялізм — це не ...льки два різні слова, але й ...ва різні поняття, за якими ...тоять зовсім відмінні проце...и" Чи ж не вершок сприт...ости рук? Бо з цього слід би ...озуміти, що від Балтику і аж по Берінгову протоку (бо „рускіє" здобичники були вже й Аляску захопили, поки Америка не сипнула долярами), це все призначено, чи навіть приречено, висококультурній Москві колонізувати. То щасливий збіг обставин, що Аллах перед тим населив там різних чукчів, камчадалів, ойротів, тунгузів, бурятів та інших, бо інакше не вистачило б і „великого руского народу" на такий простір... А як же з Туркестаном, Кавказом, Україною, Прибалтикою? Чи й тут ішла „мирна колонізація"?!..

У статті згаданого автора чимало отруйних стріл пущено на тих, що в старій і теперішній Московії убачають ворога людства, коли ж як... різних ... мірилом, світова історія не вкаже. Московщина в історії, мовляв, тільки те й робила, що визволяла „за спасибі", як в одному місці дослівно сказано.

Шкода, що мало в світі знають про ті ганебні сторінки російської історії, на яких про те визволення розповідається. Наприклад, хоч би про такий епізод із російсько - турецької „визвольної" війни 1877-78 рр., коли російський цар „всемилостівєйше соблагововолів" організувати „Задунайську губернію", і були вже готові для тої губернії пристави та градоначальники на чолі з губернатором, але довідався про це Бісмарк, канцлер Німецької імперії, стукнув у Берліні по столу — і замість губернії проголошено ... Болгарське королівство, і то з королем німецького походження. Повчальна і характеристична також історія Грузії, як вона, бувши загрожена мусульманською Туреччиною, піддалася під протекторат російської, теж православної держави і яких знущань та пониження зазнала від „визвольників". Чи не з тієї ото ...ини слід було „колонізувати" і Північний Кавказ, що ...століття завзято обороняв... ся від цієї „внутрішньої" колонізації". Пригадаймо слова А. Пушкіна: „дрожі, Кавказ, ідьот Єрмолов!" А наш, дійсно вільнолюбний геній Т. Шевченко тоді закликав „Боріітеся — поборете!".

Отож, стаття п. Осіпова є ... „... Расся всему свету голова". А що його історіософія так зворушливо збігається з історософією „міжнародної банди комуністів", яка спершу полонила „великий русский народ", — то ми давно вже перестали дивуватись. У них також увесь згаданий п. Осіповим простір („Евразія") розглядається як щось суцільне. Цей простір нібн самими силами природи приречений бути під проводом... кого? Був він колись — мало не ввесь — під зверхністю Джігіс - Хана... Були й інші хвилі тиску азіятів... Проте, Москва стала наступницею Золотої Орди...

У чому ж секрет такої „могутности" і „тривалости"? Бож ось у вік занепаду імперій Московія, єдина імперія в давнішому значенні цього слова, стоїть та ще й наводить „трепет" на інших. Та нема тут жадного міту: причина — географічне положення. Таке положення і робить оманне враження суцільности.

Але нова доба чим далі владніше вимагатиме „помежування" („рєзать живоє тєло...") і Росії, під якими б шильдами вона не виступала. Надійшов кінець і міжнародному кріпацтву.

ЩЕ В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ У ЛЬВОВІ

У „Свободі" з 26-го липня ц. р. п. І. Савич пригадав знаменну подію в житті західньої вітки українського народу, якою було заснування українського університету у Львові в 1921-му році. Ця пригадка спонукала мене доповнити її відомостями про професорський склад Правничого виділу і деякими іншими даними.

Крім згаданих уже п. Савичем професорів Правничого виділу д-ра Євгена Давидяка, д-ра Маріяна Глушкевича та д-ра Миколи Чубатого, викладали ще такі: д-р Володимир Вергановський, д-р Макс Левицький, д-р Олександер Надраґа, д-р Роман Ковшевич, д-р Володимир Охримович, д-р Юліян Лещій, д-р Степан Шухевич, адвокат зі Східньої України Михайло Корчинський, д-р Кміцикевич, радник Русин, радник Кивелюк і радник Децикевич.

Не виключено, що були ще й інші професори, прізвища яких призабулися.

Студії в університеті відбувались за програмою навчання державних університетів Західньої Европи. Щоб осягнути диплом доктора права, треба було скласти три іспити і три ригорози. Д-р Вергановський, довголітній професор права, який очолював іспитову комісію, стверджував, що рівень навчання в тому університеті дорівнював рівневі навчання довоєнного часу.

На Правничому виділі була катедра українського державного права, яку очолював проф. Микола Чубатий.

Диплом доктора одержали: Степан Бованко, Дм. Бречка, Ярослав Олексишин, Петро Сосенко і, здається, Лев Глинка. Інші прізвища важко пригадати по 40 роках.

В університеті вчилися — крім студентів - українців з Галичини, також українці-студенти з Волині. Було й кілька студентів інших національностей.

У червні 1925-го року університет припинив свою працю, але окремі іспитові комісії діяли далі.

Може дехто спитати, що за сенс був тодішній нашій молоді студіювати в українському університеті, коли польська влада не признавала тих студій. Таке питання може зродитись тільки в людини, яка все своє рідне вважає за щось меншовартісне, для якої „державна клямка" була й є альфою й омегою її життя.

Треба знати, що після програ визвольних змагань наші культурно - освітні й господарські установи потребували багато освічених молодих та ідейних осіб на місце тих, що вже відійшли. Тодішня молодь, переважно та, що заміняла кріса за книжку, розуміла це і тому радо горнулась до своїх шкіл. Щоправда, були й такі, які не солідаризувалися з більшістю. На них було накладено бойкот.

До заснування українського університету у Львові дійшло по порозумінні тодішнього проводу Крайової Студентської Ради зі старшим громадянством. Фонди на утримання університету давали студентські семестральні оплати, іспитові оплати та пожертви наших установ і окремих осіб. Більшість професорів навчала безплатно.

Слід згадати про тих високоідейних студентів, що, належачи до Крайової Студентської Ради, несли весь тягар призбирування фондів на утримання університету та допомогу слабо ситуованим колегам. Такими ідейними студентами були: Коб'єрський Остап, Паліїв Дмитро, Чиж Ярослав, Матчак Михайло, Мартинець Володимир, Глинка Лев, Квасниця Дмитро. Всі вони вже не живуть.

Крім них належали до Ради ще такі студентки: Вергановська Марія, Паляниця Анна, Макух Ірина і ще одна ... забулось. Короткий час був членом Ради також автор цих рядків.

Працівниками квестури українського університету у Львові були: Василь Мудрий, Максим Брилинський та Іван Полюга.

Після ліквідації університету всі його акти передано до Наукового Т-ва ім. Шевченка.

Як колишній студент приєднуюсь до думки п. Івана Савича щодо перевидання (після доповнення) книжки ред. Василя Мудрого, хоч би для історії та для нинішньої й майбутньої нашої академічної молоді, щоб вона знала, як то колись, під польською займанщиною, доводилось здобувати знання. Вувало, вийдеш з дому на виклади і не знаєш, чи вернешся, чи може зловить тебе всевладний комісар польської поліції сумної пам'яті п. Кайдан і поломить ребра. Цей поліційний тиран віддзеркалював цілу тодішню польську окупаційну владу.

Д-р Дмитро Бречка

Життєве забезпечення це також ощадність. В потребі одержите позику на свою грамоту. Забезпечіться в Українськім Народнім Союзі.

Клопіт з українською еміграцією

В часописі „Новоє Русскоє Слово" з 29-го липня ц. р. з'явилася досить цікава стаття п. В. Діміна, під заголовком „В поисках правильного рішения" (українського питання).

Автор не висловлює свого погляду — за чи проти самостійности України, але досить влучно аналізує ті труднощі, які має Москва з українською справою тепер і які її очікують в майбутньому, після упадку большевиків.

Зокрема, В. Дімін підкреслює той клопіт і неприємності, що їх має Москва у зв'язку з існуванням у вільному світі української еміграції.

Дімін пише:

„Особливо, аж до сказу, доводить комуністичних оліґархів голосна діяльність українських еміґрантів, що кричать на увесь світ про колонізаторську та русифікаційну політику Москви в Україні.

В совєто - українській пресі регулярно з'являються статті, що громлять еміґрантів-націоналістів, які „звили собі гніздо під крильцем воллстрітських плутократів". Характерно теж, що комуністична пропаганда не так акцентує сепаратистичні прагнення українських еміґрантів, як головно обвинувачує їх за намір відновити на Україні владу... поміщиків і капіталістів.

В якій мірі голосна активність українських еміґрантів нервує київських ґавляйтерів, видно з того, що київський совєтський уряд не тільки мусить запевняти своїх громадян, що совєтська Україна є вповні суверенною республікою, але змушений ще й починати своєрідну конкуренцію з еміґрантами.

Так, після того, як в еміґрації вийшла „Енциклопедія Українознавства" (у двох виданнях), київський уряд рішив „переплигнути" еміґрантів і розпочав видавання многотомової „Української Радянської Енциклопедії". Після того, як у ЗДА з'явились українські підручники англійської мови, у Києві, після деяких вагань, також видали підручник української граматики англійською мовою.

... смерти Т. Шевченка відбулося у совєтській Україні з незапланованим наперед ґрандіозним розмахом лише тому, що українська еміґрація рішила використати цю річницю для широкої антисовєтської пропаґанди. (Совєти планували відзначити у 1964-му році — 150-ліття з дня народження Т. Шевченка — Ред.).

Внаслідок старань київського совєтського уряду всяко очорнювати українських еміґрантів, існування численної і активної протисовєтської еміґрації добре відоме підсовєтським українцям і, без сумніву, в якійсь мірі впливає на них".

Стільки п. В. Дімін.

Безперечно, уже й раніше було відомо, що в Україні знають про існування у вільному світі, а, зокрема, в Америці, української еміґрації. І, не зважаючи на всі „заглушування", влома знають і раділють нашими виступами і успіхами.

Це важливо усвідомити собі тим нашим громадянам, що останнім часом схильні утікати „до привату" від громадянської праці і жертвенности на українську справу.

В. П.

Д-р Олександер Ю. Рудницький

ПОХОДЖЕННЯ НАЗВИ Й СЛОВА „УКРАЇНА"

(3)

Русь і її державна організація, що, як уже з'ясовано, була накинена згори, після кількох сторіч існування були повалені, як не дивно, тими самими силами, які їх створили. Роздріблені й знесилені внутрішньою боротьбою, князівства не могли встоятися перед ударами монгольських наїзників. Русь, як державна організація, перестала існувати, виконавши свою історичну ролю формації й об'єднання українського народу шляхом поширення спільности мови, культури, традиції й історичного призначення.

Доба Київської Руси була для історії українського народу славним, але короткотривалим епізодом. Коли, після кількох століть, з появою козацтва народні сили покликано для відновлення української державности, традиція „україни" — спільности зусиль і дій, заснованій на землеволодінні, спонтанно віджила, щоб набрати нового змісту й остаточно закріпитися, як назва цілої країни, держави й народу. Цей процес, що його започаткував героїчний епос козаччини, тривав кілька століть, охоплюючи собою щораз ширші території, заселені українським народом, і остаточно закінчився у 20-му сторіччі, коли цю назву прийняли й західні землі України, де традиції Руси наслідком відмінних історичних умовин найдовше збереглися.

На основі з'ясованих нами шляхів, що ними проходив розвиток українського народу і його державности, можемо тепер висукути певні думки про виникнення слова й назви „Україна".

Беручи до уваги семантичну сферу слова „україна", яка може бути окреслена як країна, край, поле, земля чи її просторова одиниця*), ми з цілою рішучістю мусимо ствердити, що це слово тісно зв'язане із землекористуванням і могло виникнути тільки серед людей, які безпосередньо цю землю опановували своєю працею. Вона була основою їхнього існування, вона формувала їхній світогляд та життьову філософію, вона була джерелом їхньої духової творчости. Тому, шукаючи правильного вияснення значення слова „україна", мусимо звернутися в першу чергу до народної словесности, як вона нам була передана в народних піснях.

Найдавніші, записані нашими етнографами народні пісні, де згадується „україна", сягають XVI - XVII століть. Це був час ґрунтовних змін у психіці й світогляді українського народу, це був час, коли український нарід усвідомив потребу спільної оборони супроти татарських набігів, що рік-річно пустошили українські землі, і проти польських загарбників, що його систематично закріпачували. Це був час, коли треба було вийти з місцевої „україни" й шукати спільної оборони вже ширшої території, населення якої було загрожене тією самою небезпекою. Значеневий пересув поняття „україна" з місцевого значення в „Україну" ширшого значен...ня ...к назви ширшої території й її народу, об'єднаного с...ною волею до самооборони, ...ув неминучим результатом ...цього процесу, який при...в до того, що, коли народні м... під проводом козацтва ст... на шлях творення власної держави, ця нова державна організація прийняла назву „Країна".

...й значеневий пересув поняття „україна", який треба р...іти як якесь пляноване ...черґування значень, б...кнемога краще засвідчен... фольклором того часу. П... старовинного значення м...ої „україни", яка ще д... залишалася в свідомос...т...ого народу, з'являється н... „Україна" на означення ш...ршої території й спільн... зв'язаної (й „битої") с...ою долею, чи на означ... тієї території й уже на р...свідомого своїх державн...их аспірацій.

... ілюстрації наших мір... ми вибрали кілька ст...нних пісень - дум із українського фольклору, що їх можна віднести до XVI—XVII століть. В думі про „Сестру й брата" знаходимо таке місце:

„Трудно-то, братіку, рибі без
води пробувати
І звірюці-птиці без лісу в
чистім полі гуляти,
А іще трудніше, тяжче й
важче безділльному та безрідному чоловікові
На чужій україні без родини
кревної й сердешної
проживати".

(Ф. Колесса: „Українські народні думи", Львів, 1920, ст. 112).

Або в пісні, що починається від слів: „Ой кряче, кряче та чорненький ворон", — козак, прощаючись з родиною, каже:

„Випровадиш мене, моя
родинонько,
Да чи не жаль тобі буде,
Як я поїду на ту україну
Та поміж чужі люди".

(Із збірника „Южнорусскіе песни", Київ 1857, ст. 74).

В обох наведених піснях „україна" — це старовинна, місцева спільнота, де кровні зв'язки відіграють важливу ролю, і „жити в чужій україні, поміж чужими людьми, без родини кревної ще тяжче, ніж птиці без лісу в чистім полі гуляти". Цими чужими українами могли бути нові поселення на південно - східніх землях України, як також ближчі україни, які при тогочасних засобах транспортації могли справді видаватися далекими, а вже напевно чужими, якщо взяти до уваги осілий характер хліборобського народу й його прив'язання до землі й громади своєї власної „україни".

Цікавий з цього погляду ділектологічний запис, що його подає Я. Рудницький у своєму „Нарисі української ділектології" (Авґсбурґ, 1946, ст. 30 - 31). Селянин А. Іванів із села Кабаннє на Харківщині розповідає таке: про початки цього села: „На цім місті була україна. В ту пору тут нікто не жил, і не було цього селенія. Гора була покрита лісами, де водився разний дикий звір та жили разбойникя, а долина — так це була настояща безоднина, болота та очерета. Перве по перве почали тут селиться люди захожі з Охтирки, Котельви і других містов, спершу вони були вольні граждани і т. д."

* Р. Смаль-Стоцький: „Походження й значення назви „Україна" " („Свобода", ч. 66, 1955).

ВЕРЕСНЕВА МЕЛОДІЯ

Збирала пізні
квіти в лузі
Без милого сама.
А літо вже
давно на схилі,
За обрієм — зима.

Кому вони такі духмяні,
Барвисті, польові?
До кого йшла ти,
люба доне,
По росяній траві?

— До кого? От ще!
Ні до кого!
— А в вічі, подивись...
— До мрії, матінко,
до мрії,
Що збудеться колись!

І. МУРАТОВ

НАШИМИ ЩЕДРИМИ ПОЖЕРТВАМИ ЗБУДУЙМО У ВАШИНГТОНІ ПАМ'ЯТНИК, ДОСТОЙНИЙ ВЕЛИКОГО ШЕВЧЕНКА, УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ І АМЕРИКАНСЬКОЇ СТОЛИЦІ!

П'ЯТИЛІТТЯ СТЕМФОРДСЬКОЇ ЕПАРХІЇ

Цього року 8-го серпня минуло п'ять років, як Апостольська Столиця у проводі з Папою Пієм XII, йдучи на зустріч потребам нашої Церкви в ЗДА поділила до того часу одну Екзархію з осідком у Филаделфії на дві, на Филаделфійську та Стемфордську, яка обнимає стейти Ню Йорк, Коннектикат, Род Айленд, Ню Гемшір, Массачусетс, Вермонт і Мейн. Осідком нової Екзархії стало місто Стемфорд, Коннектикат, знане від 1933 року, як культурно-освітній осередок, де діє Мала Семінарія з гайскулом та від 1939 року Коледж ім. св. Василія Великого. Тут теж зорганізований Музей та Бібліотека.

Від 1942 року це місто стало осідком Єпископа Помічника Преосв. Кир Амвросія, а від 1945 року Українського Католицького Допомогового Комітету, що його очолив Кир Амвросій. Праця цієї останньої інституції відома широким колам суспільства з допомоги десяткам тисяч скитальців. І тепер Владика Кир Амвросій в залежності від жертвенности нашої громади в ЗДА кожнорічно, бодай на Різдвяні Свята та Великдень, обдаровує наших скитальців, розкинених по різних краях Европи. З цієї допомоги користають наші наукові інституції в Европі, як УВУ та НТШ.

Рішення поділити одну церковну одиницю, що обіймала територію цілих ЗДА, показалося доцільним. Адміністрація великої дієцезії була дуже складна й утруднена.

Нову церковну одиницю очолив Преосв. Кир Амвросій Сенишин, до того часу Єп. Помічник Впреосв. Кир Константина Богачевського.

Інсталяція нового Екзарха відбулась 19 грудня 1956 року при участі Апостольського Делегата, Архиєп. Амлето Чіконіяні (тепер Кардинал та Секретар Східньої Конґреґації в Римі). В цьому Торжестві взяли участь теж наші Єрархи американського континенту та багато латинських єрархів, представники наших громадських, культурних установ і представники американських властей в тому губ. стейту Коннектикат, А. Рібікоффа (тепер секретаря Здоров'я і виховання у Вашинґтоні).

Апостольський Делеґат підкреслив прив'язаність до всього, що рідне еміґрації, яка, ставши на цьому терені „рішила бути тим, чим вона була в рідному краю, задержати національні і релігійні традиції". Нав'язуючи до старозавітного Авраама, якому Господь казав покинути свій край, так само Боже Провидіння казало опустити соткам тисяч українців рідний край, де тепер все мовчить, нема єпископів, церкви позамикані, знам'я хреста, символ відкуплення, не сяє більше в золотому сонці — там тепер Мовчазна Церква.

Для добра повіреного йому стада та добра української церковної та народної справи, почав працювати як самостійний ординарій новий Екзарх Преосв. Кир Амвросій, що мав за собою вже 14-літню практику, як Єпископ-Помічник.

Праця Кир Амвросія пішла по лінії збереження нашої релігійно національної традиції серед вірних його Екзархату. Найважливішою справою було втримати молодь при свойому обряді. В тому напрямі

П'ЯТЬ РОКІВ ТОМУ

Владики Католицької Церкви, що взяли участь в інсталяції Стемфордської Єпархії Української Католицької Церкви з Преосв. Кир Амвросієм Сенишином на чолі. Між приявними є всі українські Владики, з покійним уже Митрополитом Кир Константином Богачевським та Преосв. Кир Ельком з Питсбурґа і апостольським делеґатом у Вашинґтоні, теперішнім кардиналом Чіконіяні.

видано цілий ряд заряджень до отців парохів, щоб вони припильнували доріст наших парафій, організуючи його у вівтарних дружинах, для яких Владика організував З'їзди в Стемфорді. Отці парохи дістали доручення заопікуватися молоддю гайскулів та коледжів, яка чи не найбільше наражена на небезпеку втечі від своєї рідної мови та церковних і народніх традицій. Зорганізування доростаючої молоді в Марійських Дружинах по деяких парафіях вже дало гарні успіхи (Ню Йорк).

Особливу увагу Владика звертає при нагоді кожної візитації на знання української мови нашої дітвори. Владика напоминає та просить всіх, хто може помогти, але вислідý треба чекати від всіх тих чинників, від яких залежить ця справа, отже від родичів в першій мірі, отців духовних та Сестер, що навчають в парафіяльних чи вечірніх школах та від проводів Організацій, що займаються молоддю. Всі разом є відповідальні за збереження мови і народніх і церковних традицій в молодому поколінні.

Владика Кир Амвросій видав окремий заклик-розпорядження до Духовенства (березень 1961), якого сам заголовок є вимовний: „Збережім церковну традицію, а церковна традиція збереже нас". Змістом цього розпорядження є влаштування наших церков згідно з приписами нашої Церкви, головно; 1) вставити іконостаси, де їх ще нема, і 2) плекання правильного співу, який має за завдання викликати любов і замилування до літурґічного співу і через участь всієї церковної громади в богослуженнях виробляти духа набожности та прив'язання до рідної Церкви.

В тому напрямі видав Владика на грамофонних плитах Службу Божу на мішані голоси і чоловічі, а також рецитовану Службу Божу на чотири голоси. Вже є теж готова Служба Божа Преждеосвящених Дарів. В короткому часі буде теж доступна для всіх Воскресна Утреня, Молебен до Ісуса Человіколюбця (до Серця Христового), Матері Божої, Воскресні Тропарі, Кондаки, і Прокімени на 8 гласів, клясична співана Служба Божа та Панахида.

Для закріплення і поширення нашого обряду та популяризації між чужинцями, Владика Кир Амвросій видав мистецько виконані ікони, окремо і в альбомах більшого формату та малі образці, які знайшли широкий відгомін серед наших вірних та чужинців.

Так само видано книжечки зі Службою Божою „Христос між нами", та книжечку з Молебнами „Величаєм Тя". Ці обидві книжечки для влегшення активної участи в Богослуженнях, мають при кінці додані згармонізовані напіви. Для вжитку священиків Кир Амвросій видав Служебник книжкового формату.

Щоб наладнати співпрацю між громадськими організаціями та Церквою, Владика Кир Амвросій скликав на день 9-го лютого 1957 року Конференцію, на яку запросив відпоручників Центральних Організацій, на якій в щирій атмосфері обговорено всі проблеми, важні для нашої Церкви і Народу на цьому терені.

Для скріплення релігійно-народного духа Владика Кир Амвросій впродовж своєї архипастирської праці тримає цілий час палець на живчику нашого збірного життя. В тій цілі видає постійно звернення-заклики до вірних, щоб вони не забували, хто вони є, і чиї діти. Такі заклики видано з нагоди свята Незалежности. Владика Кир Амвросій перевів Молитву в американському Сенаті чи висилав своїх відпоручників до Сенату та Палати Репрезентантів.

Окреме кожнорічне відзначування „Тижня Поневолених Націй" увійшло в традицію. Цього року крім заклику, Владика уложив ще окремий Молебен за Український Нарід.

Це кілька фактів для пригадки, щоб наші вірні не лише спільно згадували те все, але щоб ще з більшою енерґією і натугою співпрацювали зі своїм церковним проводом для спільного нам всім добра, для нашої Церкви та Народу.

За тих п'ять років існування окремої Екзархії наші вірні побудували нові церкви у таких місцевостях: Стемфорд — 1957, Ню Гейвен — 1958, Лудлов — 1959, Елмайра Гайтс — 1958, Ленкестир — 1959, Озон Парк — 1957, а в Рочестері закуплено церкву і парафіяльний дім для новоствореної парафії в 1958 році. В тій же місцевості закуплено кілька акрів землі на майбутню іншу церкву і школу св. Николая. Теж інші парафії закупили нові площі чи доми, як Ютика, Гемстед.

За той же час побудовано нові школи в слідуючих парафіях: Коговз — 1959, Ню Йорк — 1958, Ню Гейвен — 1958, Боффало — 1960 при церкві св. о. Николая. Нові парафіяльні доми набули, або поставили слідуючі парафії: Віллимантік — 1961, Джемейка — 1959, Ютика — 1959. Шкільний будинок куплено в Бріджпорті. Крім того побудовано доми для Сестер у Йонкерсі, а в будові є в Коговсі і Оборні. Куплено теж у Стемфорді дім для Сестер, що ведуть кухню в Семінарії, та побудовано спальні для студенток Дівочої Академії в Стемфорді.

Постали теж нові парафії, або місійні станиці в тому п'ятилітньому існуванні нової Екзархії, а саме: Рочестер — парафія Богоявлення, Джемейка — парафія Благовіщення Преч. Діви Марії, та дві місійні станиці: Рочестер — св. Николая, та Боффало — Преч. Діви Марії.

Збірними зусиллями всіх парафій та деяких братських установ (Український Народній Союз та Провидіння) будується тепер в осідку Владики в Стемфорді новий Коледж св. Василія коштом півтора мільйона долярів. Будова вже почалась і треба надіятись, що при Божій помочі і жертвенності нашої громади в ЗДА, цей будинок віддадуть до вжитку студіюючої молоді вже в наступному шкільному році.

Це приблизно коротенький перегляд тих досягнень, що їх можна відмітити за протяг п'ятилітнього існування Стемфордської Епархії, як окремої одиниці під проводом Владики Кир Амвросія Сенишина, її першого Єпископа. Цей ювілей сходиться в цьому ж самому місяці з більшим щодо часу ювілеєм самого Владики, а саме тридцятилітнім ювілеєм священства Преосв. Кир Амвросія, який 23 серпня 1931 року в Крехові, древнім манастирі оо. Василіян, з рук Преосв. Кир Йосафата Коциловського, Єпископа Перемишля, пізнішого мученика за св. Віру, прийняв святу Тайну священства.

Тридцять років тому, почав Владика Кир Амвросій свою працю у Христовому Винограднику, яка запровадила його до Владичого Престола в Стемфорді. Дай, Боже, щоб організаційний хист та гарні пляни, якими Владика Кир Амвросій все відзначався протягом своєї душпастирської і владичої праці, допомогли Владиці працювати ще багато благословенних літ для добра нашої Церкви та нашої громади тут в Америці та й загалом цілої нашої української спільноти.

В. Л.

ПОДЯКА

З глибини душі складаю

Вп. д-рові І. КОЗІЄВІ,

лікареві з Шикаґо, найщирішу подяку за щоденну сумлінну лікарську опіку та моральну підтримку мене в часі мойого 24-денного перебування в лічниці, перед, в часі і по тяжкій операції та опісля в дома.

Д-р Теодор БЕЛЕЙ.

„Тиждень Поневолених Націй" в Лос Анджелесі

В неділю 23-го липня ц. р., о год. 3-ій по полудні в залі Народного Дому в Лос Анджелесі відбулось „Інтернаціональне свято", яке влаштував Американський Комітет Поневолених Націй. В Комітеті були репрезентанти сімох держав: Естонії, Угорщини, Латвії, Литви, Польщі, Румунії і України. Церемонію виносу національних прапорів на сцену, заля вшанувала стоячи. Церемоніяльно і з пієтизмом виніс український національний прапор п. Сіяк, ді у супроводі двох дівчаток в національних строях.

Перед відкриттям свята, о. Михайло Колтуський прочитав молитву, а тостмайстер свята, Карол М. Блейз доповідав про завдання Комітету і значення цього свята. Більшу промову доповідь зробив енерґійний президент Комітету, д-р Еміль Онака, яку присутні вислухали з інтересом, перериваючи його щирими оплесками.

Прочитано привіти від губернатора Каліфорнії, Пета Бравна, від конґресмена Лос Анджелесу, Семена Йорти, посадника міста д-ра Джунка.

Після офіційної частини почався концерт. Литовський хор в національних строях виглядав імпозантно. По мистецьки виконав дві фолкльорні пісні, молоді, добрі голоси і технічна підготовка, яка заслуговує на признання і його диригент Броніюс Будріунас.

Виступ відомого оперового співака п. Болехівського — Бояна, заля сприйняла з захопленням. Він проспівав дві композиції: Родимий краю, і арію з опери: „Кармельок". Мистецький провід на піяно був у руках п. Марії Сміт. Програму закінчив новозаснований „Український Хор" під диригуванням В. Божика. Із всіх хорових ансамблів, які виступали на святі, хор Божика був найкращий, а проспівані ним дві пісні, виконано бездоганно. Особливе виконання „Там за тихим за Дунаєм" — із „Запорожця за Дунаєм" Гуляка-Артемовського. В цім, безсумніву, заслуга всіх хористів, бо з їхнього боку, це правдива посвята. Їздити на співанки за 10—15 миль після щоденної фізичної праці, а зокрема, посвята п. Божидка, який живе далеко, працює і немає своєї авта, але має моральне задоволення. Крім музичної культури, Бог нагородив його тонким слухом і чуттям, що разом творить з нього доброго майстра.

Свято закінчилось молитвою о. д-ра Тромбітаса і співом американського національного гимну.

Петро Шмалій

Короткі Вістки

● В Ізраїлі почали будову нового порту над Середземним морем, що буде зватися Ашол. Він віддалений на 40 миль від Єрусалиму. Будова того порту коштуватиме $75 мільйонів, з яких $27,500.000 позичив Світовий Банк, а решту мають дати жиди з закупна спеціяльних бондів. Покладення угольного каменя під будову того порту відбулось в минулу неділю надзвичайно урочисто з промовами кількох ізраїльських міністрів. Плян будови порту виготовила нюйоркська інженерська фірма Фредерік Гарріс. Порт має бути відданий до ужитку в 1970 році і він має служити головно для експорту ізраїльських цитрин та потасу.

● Крайова Аеронавтична і Космічна Адміністрація приспішує програму, щоб до п'ятьох років можна було вислати на Місяць ракету з трьома особами.

● На Кипрі терористи висадили в повітря водопровід, що постачав воду англійській військовій базі в Декелеї. Впродовж шістьох днів переведено чотирикратно саботажні замахи проти того проводу.

● „Політіка", центральний орган югославських комуністів, гостро полемізує з проголошеним в Москві большевицьким манифестом. „Політіка" заперечує твердженню того манифесту, наче б перебування Югославії осторонь комуністичного бльоку шкодило „соціялістичній справі". Членство чи нечленство в якомусь таборі чи бльоці не є критерієм правильности соціялістичних ідей — каже „Політіка". Вона кепкує з обіцянок того манифесту дати всім людям даремні харчі й прерізні інші блага, без пояснення, як можна це перевести.

● У Лондоні буває щоденно пересічно по 550 злочинів, себто кожних дві хвилини доконується якийсь злочин. Шеф лондонської поліції твердить, що цей стан буде погіршуватись, поки не збільшать числа поліцистів. Злочинство в Лондоні подвоїлось в порівнянні з 1939 р. На папері є там 19.800 поліцистів, але насправді їх на 3.000 менше, бо низька платня й небезпека праці відштовхують кандидатів.

Український Народний Союз — це суто демократична українська братська організація. Стати її членом, — це не тільки забезпечити себе і ваших рідних матеріяльно, це значить бути співвласником його надбань і вибирати, чи бути вибраним в його керівні органи

СОЮЗЯНКА МАР'ЯННА БУРАК — ҐРАДУАНТКА З ЮТИКИ

27-го червня в Ютицькій Вільній Академії відбулася ґрадуація нашої союзянки — панни Мар'яни Бурак, членки 484 Відділу УНС ім. Тараса Шевченка в Ютиці. Перед закінченням шкільного року відбувся баль абсольвентів ЮВА, що на ньому п. М. Бурак вибрано королевою балю. Ескортом її був п. Юрій Бойчук, що приїхав з Дітройту з цієї нагоди. Панна Мар'яна Бурак бере участь у нашому мистецькому житті, як п'яністка, акомпаніяторка і як членка дівочого вокального ансамблю. Батьки її приїхали до Америки з Самбірщини в 1937 році, та є членами УНС уже 18 літ. Наша ґрадуантка задумує студіювати природничі науки в Ютицькому коледжі. Бажаємо їй якнайкращих успіхів!

І. С.

● Большевицька пропаґанда, якій помагає весь комуністичний поліційний апарат, намагається створити в СССР настрій „всенароднього захоплення" з приводу лету другого совєтського астронавта. Большевицьке радіо передає цілими годинами вістки про цю подію, як ніби найбільший тріюмф совєтської техніки і науки та доказ вищости над Заходом.

В третю річницю смерти Нашої Невіджалуваної ДРУЖИНИ, МАТЕРІ І БАБУСІ

бл. п. Павлини МАЩАК

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА І ПАРАСТАС

в П'ЯТНИЦЮ, 11-го СЕРПНЯ 1961 р. о год. 8:30 рано

в українській греко-кат. церкві св. ап. Петра і Павла в Джерзі Сіті, Н. Дж.

До участи в цій Службі Божій просять Кревних Приятелів і Знайомих Покійної:

Евген МАЩАК — чоловік,
АДАМ, РОМАН і СВЯТОСЛАВА — сини і донька,
СТЕФАНІЯ, ВАСИЛЬ, НАДІЯ і ТАРАСИК — донька, зять і внуки.

ПОДЯКА

Дня 28-го червня 1960 р. на пластовому таборі „Великий Луг" у Висконсині трагічно загинув у хвилях розбурханої ріки, разом з п'ятьма товаришами: сл. п. Романом КУЧМОЮ, Орестом КУРИЛЯКОМ, Юрком ПРИПХАНОМ, Олегом ШЕРЕМЕТОЮ і Ігорем ЛЕВИЦЬКИМ з Міннеаполіс, на провесні многонадійного життя

НАШ ОДИНОКИЙ НЕЗАБУТНІЙ СИН

сл. п. ОРЕСТ ІВАН

учень 8-ої кляси школи св. о. Миколая і 7-ої кляси Школи Українознавства.

Після року тіло нашого Невіджалуваного Сина віднайшов рибалка 9-го липня 1961 р. півтори милі від місця минулорічного нещасливого випадку і Його похорон на кладовищі парафії св. о. Миколая відбувся 12-го ЛИПНЯ ц.р. при численній участі чикаґівських громадян.

Опечалені похоронним смутком, складаємо цією дорогою щиру подяку О.О. Василіянам за похоронні відправи. Зокрема дякуємо Сестрам Василіянкам та вчительці п. О. Літус із Ріднею, які від першої хвилини нашого невимовного горя старалися нам облегшити його гнітучий тягар.

Щиро дякуємо Хресним Батькам Покійного Сина, Марії Гром'як і д-рові О. Дудасові, що постійно приносили нам слова розради і християнської потіхи. Також дякуємо пластунам-товаришам і молодечій організації СУМА за відпровадження Покійного на місце Його Вічного Спочинку та за прощальні слова над Його домовиною.

Висловлюємо глибоку подяку Родині, Приятелям, Знайомим, що від хвилини нашого горя усно, письмово чи телеграфічно висловляли нам співчуття.

Дякуємо Всім, хто жертвував Служби Божі, закосичував Його домовину і ніколи неоплакану могилу пахучими квітами і молитвами, а нам висловлював свої співчуття.

Схиляємо в подяці свої голови Всім, хто взяв участь у панахиді і в похороні, лишаючи навіть працю, щоб віддати останню прислугу ніколи незабутньому ОРЧИКОВІ по Його цілорічному перебуванні у невідомому.

Складаємо щиру подяку відомим і невідомим людям великої душі, що самочинно ввесь рік шукали нашого Любимця в холодних хвилях ріки.

Велике Спасибіг засилаємо й похоронному заведенню Василя Музики і Сина за зразкове переведення похорону.

Хай Всещедрий Господь винагородить людські добрі серця своєю великою і багатою милостю та щедротами.

Іванна і Володимир НІКОРОВИЧ — батьки,
ЛІДУНЯ — сестричка.

✝

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що дня 29-го липня 1961 р. в Рочестер, Н. Й. відійшов від нас на 56-му році життя наш Незабутній БАТЬКО І ШВАГЕР, МУЖ пок. Марії ГОРОНЬ

бл. п. Микола ЦЕПУХ

професор українських гімназій у Львові і Коломиї.

ПОХОРОНИ відбулися дня 2-го СЕРПНЯ 1961 р. на українському католицькому цвинтарі в Монтреалі, Канада.

В безмежному горю:

ЛЕВ — син,
Олена і Лев ГУМЕННІ — шваґри.

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ТЕХНІЧНОГО ІНСТИТУТУ

Шоста конференція Наукового Сектору УТІ відбулася 17-го червня 1961 року в новому приміщенні Інституту ч. 170 Захід 82-а вулиця в Ню Йорку.

Конференцію відкрив президент проф. О. Архімович словом, присвяченим пам'яті бл. п. проф. Івана Мірчука, померлого ректора УВУ та голови історичної секції НТШ. Присутні вшанували пам'ять цього визначного українського науковця й керівника високої школи вставанням та хвилиною мовчанки. Крім того збори доручили проф. Марківної Терлецькому взяти участь на панахиді і зборах, які у цей самий час відбувалися в Українському Народному Домі, скликаних Делегатурою УВУ для вшанування пам'яті проф. І. Мірчука.

Конференція почалася вислуханням академічного звіту за 1960/1961 р., поданого проф. Я. Зозулею, схваленням постанов факультетів про уділення дипломів випускникам УТІ та доручення дипломів.

В дальшій науковій частині конференції виступали доповідачі з 13 доповідями про досліди чи спостереження в галузях знання, в яких вони працюють, а саме з історії, економіки, сільського господарства, хемії, ветеринарії та інш.

Проф. Г. Петриченко говорив про „Розвал Британської Імперії та вплив цього факту на міжнародню ситуацію". Англійська Імперія викликає особливе заінтересування з огляду на шляхи її колоніяльної політики. Маючи свою тверду базу на малих європейських островах, вона потрапила захоплювати одну колонію за другою. Вела війни на чужих землях. Розбудувала величезну фльоту, мала розвинену сітку залізниць, канали, й розвинула промисловість, яка займала перше місце в світі. По другій світовій війні багато колоній вимагали самоозначення і переходили на статут домінії, чи самостійність (Індія), не пориваючи з Коммонвелтом. У цьому розвитку Англія не виявляє наміру легко й добровільно закінчити свою історію. Її дипломати й політики виявляють велику енергію, щоб опанувати ситуацію, і своєю гнучкістю йдуть на дуже сміливі політичні й господарські реформи, щоб утриматися на поверхні.

Проф. О. Василева доповідала про фундацію Яддо, створену Катериною і Спенсером Траск, в Саратозі, Н. Й. „Ті, що сягають безсмертя", такими словами доповідачка згадала тих, що створили серед казкових лісів осередок, до якого можуть приїздити і там безплатно жити, як гості, поети, мистці, журналісти та інші творці мистецтва й культури. Спенсер Траск банкир, меценат і громадський діяч вклав свій маєток у фундацію, якою керував спочатку Джордж Пібоди, сам адвокат і політичний діяч, а тепер її провадять інші діячі.

Проф. Борис Мартос присвятив свою студію значенню Михайла Туган-Барановського для української кооперації. Це світової слави економіст, і першорядний авторитет для України, як теоретик кооперації. Йому належить багато книг і статтей в часописах на цю тему. Науковий реалізм, глибина аналізу й точність формулювань визначають його праці. Не лише в теорії, але також практичною діяльністю проф. Туган Барановський залишив в українській кооперації глибокий слід. Він був головою Ради Центрального Українського Кооперативного Комітету, головою кооперативних з'їздів і головним редактором місячника „Українська кооперація". Він брав участь в організації Кооперативного Інституту, першої в світі високої кооперативної школи.

З ділянки сільського господарства вислухано доповідь проф. О. Архімовича про „Сільське господарство Закавказзя". Актуальність теми полягає у совєтській політиці відносно Закавказзя. На підставі природно - історичних факторів (орографія, підсоння, грунти) розглянуто продукції сільсько - господарської культури в групах: субтропічні, плодово - овочеві, технічні, зернові і кормові.

Асист. проф. Г. Гагарин надіслав працю на тему „Селекційно насіннева робота з зерновими бобовими культурами на Білоцерківській селекційній станції Цукротресту", яку зреферував проф. Архімович. Це є досліди з 1926 року, в яких автор особисто брав участь, як фахівець, а в пізніших роках керівник відділу.

Всі матеріяли цих дослідів проф. Гагарин вивіз із собою, коли виїздив з України під час війни. Це дало йому змогу продовжувати працю тут і використати їх для наукових праць, друкованих у „Вістях УТІ" (ч. 5-6), 7-8 а також у виданнях Інституту по вивченню СССР в Мюнхені.

Спеціяльній галузі сільського господарства України присвячено доповідь старшого наукового співробітника Кіри Архімович „Стан садівництва в Україні". Перед першою світовою війною площа під садами в Україні займала 524 тис. гектарів. З того 65% належало селянам. Решта належала комерційним підприємцям, які займаються торгівлею овочів уже від 90-их років минулого століття. В часи революції почався занепад. В часі 2-ої війни багато шкілок і розсадників знищено. Це обмежувало можливості відродження по війні. Доперва в 1955 році площа під садками в Україні ніби досягла 660 тис. гектарів. Але треба мати на увазі, що 75% колгоспних садків мали тільки молоді насадження, які не були ще плодоносні. Коли ж порівняти кількість плодоносних дерев на одну людину у 1914 і в 1955 роках, то дістанемо співвідношення 3,5 до 0,8, а це означає, що за совєтської влади споживання фруктів зменшилося в Україні в 4,5 раза.

Наукові праці проф. Івана Розгона в галузі ветеринарної медицини та його співробітників на конференції реферував проф. Я. Зозуля. Перша з цієї серії праця „Сучасний стан ветеринарної експертизи м'яса та м'ясних виробів у ЗДА та в Україні" (Автори: д-р вет. Р. Барановський і проф. І. Розгін) показує, що ветеринарна інспекція у ЗДА і в Україні виконується не однаково. У ЗДА інспектор як представник держави, виступає строгим охоронцем здоров'я населення. Виробництво й торгівля м'ясом тут знаходиться в приватних руках. Тут інспектор має необмежене право при визначуванні якости м'яса. Ветеринарний інспектор повинен конфіскувати усе недобре м'ясо.

Друга праця „Нові антибіотичні середники та їх застосування у ЗДА і Україні" (Автори: проф. І. Розгін і д-р вет. А. Шпур) подає такі висновки: Антибіотики є могутніми факторами в поборюванні низки захворувань. Сюди належить пеніцилін, стрептоміцина і інші. В Америці виробляють їх 16, а в Україні всього 9. З цих основних антибіотиків виготовляються препарати, яких в Америці є 645.

Виробництво антибіотиків та їх дослідження для цілого СССР є монополізоване за Києвом. Тільки там відбуваються всесоюзні наукові конференції і там видаються рішення в справах антибіотиків. Висилка американських антибіотиків у пакунках може зробити добру службу людям і тваринам, які часто не можуть знайти засобів урятувати своє життя.

Доповідь на тему „Стан гуманітарних організацій для захисту тварин у ЗДА і Україні" (Автори: проф. І. Розгін і д-р вет. Б. Ткачук) порівнює широку й багату американську сітку охоронних організацій і товариств з убогим станом в Україні, де недостаток державних вет. шпиталів не може заступити приватної опіки людини над звірятами. В порівнанні з дореволюційним станом, коли було багато в Україні товариств захисту тварини, поліклінік, притулків (Харків, Одеса, Київ), подібно як у Америці, то тепер звірята не мають ніякої опіки.

Проф. Любов А. Марголіна-Гансен доповідала про наслідки її багаторічної дослідної праці над шкірою різних порід овець і кіз.

Проф. М. Боровський з Вінніпегу надіслав свою працю про „Назви різних об'єктів в басейні Чорного моря в інтернаціональній ботанічній номенклятурі". Згадується про 292 ботанічні назви рослин, які мають Українське походження і мандрують по світу.

Проф. Г. Гордієнко познайомив присутніх з наслідками своєї публіцистичної праці, спрямованої до поширення знань про рослини серед широких кол громадянства. Статті автора на ботанічні теми друкуються в часописах „Українські Вісті", „Прометей", або в журналах „Нові дні", „Всесвіт", „Жіночий світ", „Ми і світ", „Пу-Гу", „Наше життя".

Проф. М. Єфремов виступив з цікавою доповіддю про „Закономірність в складі головних ізотопів хемічних елементів". Автор покликався на свої старші праці, в яких він виводив певні закони, які тоді здавалися „божевільними", а тепер з потвердженої експериментальними даними англійських і американських учених.

По кожній доповіді відбувалися дискусії, в яких брали участь О. Архімович, І. Гольдман, Г. Гордієнко, М. Доберчак, М. Єфремов, Б. Мартос, Н. Осадча-Яната, Г. Петриченко, Я. Танцюра, випускник М. Максимів та інш.

А. С.

ВІСТІ З КАЛІФОРНІЇ

ДВА МОМЕНТИ ОДНОГО ЖИТТЯ

Вперше, — це було 1944 року. Зима. Втікаючи на захід, сотні, тисячі, десятки тисяч людей заповнили засніжені шляхи. Запряжений кінь падає, встає, знову падає... До будь-якого села чи міста ще далеко, а ворог швидко посувається вперед. Може б кинути все та йти пішки? Так, він міг би це зробити. Але вона — ні! Вона за кілька годин, може хвилин, мусить стати матір'ю. Сніг немилосерно заліплює очі, здіймається вітер. Та Бог милосердний. Вони дістаються на ніч до села в Галичині. А за кілька хвилин бідна, змучена, але щаслива мати пестить немовля. А завтра — знову в дорогу. Тяжку, страшну, небезпечну. До матері приступив якийсь чоловік. Чи був звіром він, чи людиною, але те, що він сказав їй, вона ніколи не забуде: він радив їй задушити хлоп'я! Інакше, мовляв, і він, і ви згинете в цій мандрівці, яку не всі й дорослі й здорові люди в силі перенести. Вона злякалась цих слів, і, не чекаючи світанку, батьки з немовлям вирушили в дальшу путь...

Вдруге — це було 15 червня 1961 року. Вона сиділа зі своїм чоловіком серед кількох тисяч людей на спортовій площі гайскулу м. Онтаріо в Каліфорнії. А там, внизу, на зеленім килимі — в уніформах випускників понад 500 молодих студентів. Духова оркестра, виступи хору, промови кількох студентів і рожеве каліфорнійське сонце, що ось-ось заховається за ланцюг високих гір. Все це робило чарівною врочисту церемонію видачі дипломів студентам - випускникам, що кінчали середню школу міста Онтаріо. Серед випускників був і один українець. Коли заповідач оголосив ім'я — Віктор Кач, а директор школи вручив йому диплом, вона, мати, як сотні інших присутніх матерів при отримуванні дітьми дипломів, встала зі свого місця і замахала йому своєю білою хустинкою. Чи не тією самою, що нею втирала сльози в тяжкій мандрівці на захід близько вісімнадцяти літ тому?..

ЖИВИЙ ЖУРНАЛ Ч. І

Заходами Українського Мистецького Об'єднання Каліфорнії 17 червня в Домі Культурного Осередку в Лос Анджелесі відбулася чергова імпреза, цим разом вперше такого роду в цьому місті — Живий Журнал ч. І, що складався з матеріялів на різноманітні теми. Студент О. Левицький прочитав статтю Н. Н. на тему: „Шевченко і Бєлінський". Іван Діденко прочитав кілька власних віршів, як також один з них продеклямувала його донечка Настуня. Уривок із власної повісти прочитав п. Петро Балей, а про Початки різьбарського мистецтва в Україні говорив п. Ол. Стовбуненко. Валентин Гаєвський дав огляд нових книжок про Т. Шевченка, а п. А. Вусик подав новини із „Каліфорнійської хроніки". Прочитано також дві гуморески. На закінчення програми пан В. Будило продемонстрував в звукозаписі уривки із великого Шевченківського Концерту, що відбувся в цій же залі 30 квітня.

РОСТЕ КАЛІФОРНІЙСЬКА ГРОМАДА

Майже щотижня прибувають все нові й нові переселенці з інших стейтів та далеких країв. Але особливо радіє лосанджелеська громада, коли прибувають такі, хоч зрідка, видатні мистці-українці. Тому то вістку про приїзд на сталий побут в Каліфорнію відомого артиста-маляра Івана Денисенка з Аргентини каліфорнійські „старожили" зустріли з особливою радістю.

Іван Овечко

З діяльности Денверської Групи УВАН

Д-р ветеринарії Борис Вавріщук, активний учасник Денверської Групи УВАН, фахово працює від довшого часу на ветеринарно-дослідчому полі в одній з найбільших колорадських приватних лябораторій. В колі його заінтересовань опинилось питання впливу радіоактивних променів на організми сільсько - господарських тварин. Вислідом студій в цьому напрямі постала розвідка, що має бути згодом опублікована в американських фахових часописах.

Д-р Б. Вавріщук поділився 15 липня на черговому засіданні Денв. Групи УВАН висліди своїх праць, доповідаючи про „Вплив радіоактивности в біології". Свої висновки доповідач оснував на власних спостереженнях і маловідомій спеціяльній літературі предмету. Серед неї на першому місці були друковані й ще не опубліковані матеріяли Комісії Атомової Енергії в ЗДА.

В доповіді д-р Б. Вавріщук, після історичного огляду досліди над радіяцією від 1895 року, з'ясував її шкідливий вплив на живі істоти й поінформував про заходи Американської Національної Академії Наук від 1955 року над дослідженням впливів атомової радіяції на живі істоти, хліборобські продукти та харчові запаси в сучасній добі.

Дотримуючись пляну праць накресленому для групи науковців, що співпрацюють із цією науковою установою на цьому полі, доповідач уклав свою доповідь в шести частинах, в межах яких подав і обговорив відповідний матеріял.

1) В генетиці, тобто експериментальному дослідженні законів спадковости та мінливости живих істот, шкідливі наслідки радіяції даються навіть ствердити до 15-го покоління включно, як то показали досліди над білими мишами. Важливі, але ще не достатні спостереження вже вдалося зробити на кількох японських родинах, які потерпіли під час другої світової війни від вибуху атомової бомби.

2) В паталогії-змінах в органах живих істот все залежить від кількости та якости сприйнятої організмом радіяції. Комісія Атомової Енергії в ЗДА подає чотири основні джерела зараження атомовою радіяцією в мирний час: а) природні джерела, б) медичні апарати, що при вживанні витворюють певну кількість радіяції. Надуживання в лікарській практиці цього середника стає небезпечним і вимагає регулювання його відповідним законодавством, в) радіоактивність, що розноситься після експериментальних експльозій атомової бомби, і г) радіоактивні відпадки при витворюванні атомової енергії, особливо зі стронцієм.

3) В метеорології відповідні досліди опубліковано останньо в 1956 році. З них довідуємося, що змін в погоді після експльозій не було, але ці досліди ще не достатні.

4) В океанографії, на думку океанографічної комісії, відбувається затруєння води в океанах радіоактивними відпадками зі всіма негативними наслідками.

5) В цій частині доповіді д-р Б. Вавріщук порушив питання й подав досі рекомендовані способи нищення радіоактивних відпадків, особливо стронцію.

Третю частину доповіді — „Вплив радіяції на агрикультуру та харчові запаси" — заступив і доповнив спеціяльний звуковий фільм продукції Секретаріяту Рільництва ЗДА. Він був спроваджений і висвітлений заходами д-ра Б. Вавріщука в другій половині доповіді.

Актуальність й новизна теми доповіді притягла більшу кількість учасників засідання — 32 особи, а суцільно й на високому рівні опрацьована змістова доповідь викликала жваве обговорення доповідженого матеріялу, в якому взяло удал 8 осіб.

Л. Б.

Петро Сильчак мав нещасливий випадок

Петро Сильчак, високозаслужений секретар Відд. 257 УНСоюзу в Лос Анджелесі, Каліф., 23-го червня ц. р. мав нещасливий випадок з автом, з якого, хоч вийшов непокалічений на зовні, то внутрішні пошкодження були такі трагічні, що навіть лікарі - спеціялісти не мали надії, що їм пощастить врятувати йому життя. Аж ось щойно 25-го липня подали радісну вістку, що життя нашого секретаря врятоване, дякуючи Богові і найновішим винаходам медицини.

Родина секретаря, члени УНС, близькі і далекі приятелі Петра Сильчака прикро були затурбовані життям цього всіма любленого і шанованого українського громадянина.

Повних два тижні дружина Петра Сильчака не відступала на крок від ліжка хворого по 24 години на добу, допомагаючи медичній сестрі шпиталю опікуватись хворим. Українець - лікар Лестер А. Гелей (роджений в Америці) цілими годинами бував в шпиталі біля хворого. Як дійсний герой рятував життя свого брата-українця.

Ще не знаємо, коли зможе залишити шпиталь наш секретар П. Сильчак, і коли повернеться до праці, бо, як твердять лікарі, краще буде, коли хворий полежить довше в шпиталі, поки зможе повернутися додому для підкріплення здоров'я.

То ж бажаємо, тобі, дорогий наш Петре, побачити тебе якнайскорше здоровим та веселим і на щастя твоєї родини, приятелів і Великої Родини УНСоюзу!

Микола Новак,
голова Відд. 257 УНСоюзу
в Лос Анджелесі, Каліф.

Тунісці радіють совєтською допомогою й знецінюють допомогу від ЗДА

Туніс. — Хоч З'єдинені Держави Америки дали до цього часу Тунісії $75 мільйонів допомоги, а СССР признав їй тепер своїх перших $27.000.000, проте туніська преса повна похвал і признання для Москви та слів догани для Вашингтону. Тунісці — твердять західні обсерватори — рахували на більшу допомогу збоку Америки в їх конфлікті з Францією за морсько-летунську базу в Бізерті і сердяться, коли делегат туніського президента Габіба Бургіби Багі Ляджгам не міг добитись у Вашингтоні нічого більше, як тільки приречення, що Вашингтон буде старатись дипломатичним шляхом вплинути на Францію, щоб той конфлікт за Бізерту полагодити мирним шляхом. Ліві арабські кола використовують нагоду для лайки проти ЗДА і всього західнього табору, як нібито прихильному колоніяльній системі та прославляють Москву за її нібито „рішучий антиколоніяльний" курс. Тунісія, яка до цього часу була виразно в західньому таборі, вживає тепер заходів, щоб її запрошено на конференцію невтральних країн, яка почнеться 1 вересня ц. р. у Беоґраді.

Тов. ім. Джана Бирча дає $2,300 нагород за есеї про комунізм Ірла Воррена

Тулса, Оклагома. — Основник Тов. ім. Джана Бирча Роберт Велч сказав в пресовому інтерв'ю, що ним очолюване Т-во призначило $2,300 за найкращі есеї про обгрунтування того, що треба віддати до суду справу головного судді Найвищого Суду ЗДА Ірла Воррена. Велч відповів на запит журналіста, що він не „має способу дізнатися, чи Воррен є комуністом", бо про це повинно знати Федеральне Бюро Інвестиґацій. Про Найвищий Суд ЗДА сказав таке: „Той Суд, як цілість, в останніх кількох роках заангажувався в праці нищення конституції ЗДА, яку він повинен обороняти". Велч заявив, що проти Т-ва ім. Бирча появилися атаки в пресі після того, як надрукована була вістка, що Т-во назвало комуністом навіть колишнього президента Айзенгавера. Велч казав, що вістка про комунізм Айзенгавера не була точно передана, і відмовився сказати, що він думає про цю справу тепер. Товариство ім. Бирча восени цього року розпише конкурс між учнями коледжів на тему потреби судити голову Найвищого Суду ЗДА Ірла Воррена. Перша нагорода виноситиме $1,000, друга — $500, третя $300 і п'ять додаткових нагород по $100.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СОЮЗОВЦІ! Ваш Відділ Українського Народного Союзу це Ваша родина, Ваша вужча громада, Ваша установа! Місячні чи річні, як і кожні інші збори Вашого Відділу вирішують важливі справи, що відносяться до Вас особисто, до Вашої родини і Вашої спільноти. Тому, Ваша участь у цих зборах мусить бути обов'язкова, бо вона є у Вашому найкращому інтересі! То ж приходіть усі на збори свого Відділу та спільно, всією громадою, подбайте про спільну краще долю. На місячні збори обов'язково приносіть свої вкладки і вкладкові книжечки, вирівнюйте всі свої організаційні зобов'язання та вимагайте цього від інших. На річних зборах подбайте, щоб Ваш Відділ мав найкращу Управу і самі не відмовляйтесь від обов'язків урядовця, якщо Вам такі обов'язки повірять члени. На збори приходьте точно! В Українському Народному Союзі наша будучність!

У найближчому часі відбудуться збори:

П'ЯТНИЦЯ, 11-го СЕРПНЯ 1961 р.

НЮАРК, Н. Дж. — Місячні збори Т-ва Зап. Січ, Відд. 371, в год. 8-ій веч. в Січовій залі. Ю. Варанюк, секр.

НЕДІЛЯ, 13-го СЕРПНЯ, 1961 р.

БАЛТІМОР, Мд. — Місячні збори Б-тва Пресв. Тройці, Відд. 320, о год. 1:30 по пол. в Укр. Гор. Клюбі, 3101 O'Donnell St.—І. Малко, секр.

ЙОНГСТАВН, Огайо. — Місячні збори Б-тва св. Ів. Хрестителя, Відд. 230, о год. 3-ій по пол. в залі при 914 Franklin Ave. — П. Ліщак секр.

Зміна адреси

До Адміністрації „СВОБОДИ"
81-83 Grand Street
(P. O. Box 346)
JERSEY CITY, N. J.

Долучаю 10 центів — прошу змінити мою адресу.

Моя СТАРА адреса була:
ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС)
Ім'я і прізвище
Адреса
Адреса

Моя НОВА адреса така:
Ім'я і прізвище
Адреса
Адреса

ТАРЗАН, ч. 4692. Що воно буде?

Всі спроби обдурити велика - ворога були даремні. Але Тарзан нагло винайшов таки розпачливий плян...

Він відломив конар і зухвало кинув на землю, наслідуючи клич болґані...

Мамут пирхнув нервово, коли Тарзан зближався. Чи потвора буде послушна, чи, може, розторощить маленьку річ — людину на хамуз?